

Momenter til preken på Skaperverkets dag.

Av Erland Grøtberg, prest, Den norske kirke

"Det heiter ikkje: eg – no lenger. Heretter heiter det: vi." Haldis Moren Vesaas skrev disse ordene om solidaritet og menneskelig varme under andre verdenskrig. De er ikke mindre aktuelle i dag. "Eig du lykke så er ho ikkje lenger berre di" handler i dag om klimarettferdighet. Det handler noens overforbruk, det handler om hvordan andre betaler prisen. Det handler om regnestykket som til sist ikke vil gå opp. Det handler om grepene vi må ta. "Alt du kan løfte av børa til bror din, må du ta på deg" skriver Vesaas. Bare sammen kan vi snu de negative prognosene, og gjøre jorden vår til et levelig sted for alle.

Under halvparten av norske ungdommer tror FNs klimapanel har rett i at menneskeskapt klimautslipp har forårsaket mesteparten av den globale oppvarmingen de siste femti årene, viste en undersøkelse for noen år siden. Skumlere er det om like mange mister troen på at vi kan gjøre noe for å redde jorden.

Skaperverkets dag er derfor en viktig dag. Noe må forkynnes! Noe må gjøres! Skaperverkets dag skal gi oss en mulighet til å snakke sant om jordens tilstand. Men den skal ikke gjøre oss motløse og avmektige. Den skal peke på det positive i menneskene deres muligheter til samhandling, ansvar og medmenneskelighet. Vi er fortsatt mennesker skapt i Guds bilde. I dag trenger mennesker mer enn noe annet tro. Tro på Gud. Tro på menneskets evne til å gjøre det riktige. Tro på at jorden kan reddes.

Dette er en liten prekenhjelp, med en kort refleksjon til tekstene på Skaperverkets dag. De tar utgangspunkt i Den norske kirkes tekstrekke «for Skaperverket», men kan også tilpasses og benyttes av alle kirkesamfunn. For vi deler ikke bare samme Gud, og samme Bibel. Vi deler også samme jord og samme ansvar for å forvalte den på en bærekraftig måte. Og nettopp dette "å dele", er kanskje hovedtemaet i dagens evangelietekst. "Det heiter ikkje: eg – no lenger. Heretter heiter det: vi."

I år henter vi tre tekster fra andre tekstrekke:

(Fortellertekst: 1Mos 6,9-22; 7,17; 8,6-17; 9,8-17)

1. lesetekst: 1 Mos 2,4b-15

2. lesetekst: Rom 8,19-23

Evangelietekst: Mark 6,35-44

Fortellertekst: 1Mos 6,9-22; 7,17; 8,6-17; 9,8-17

Jorden er den båten som alle skal få plass i

Dersom man vil gjøre Skaperverkets dag til en familiegudstjeneste, eller rette forkynnelsen mot barn og unge, så er fortellingen om Noah og dyrene i Arken en velkjent fortelling. De fleste har hørt om flommen, om dyrene som kom to og to, om Noah og familien hans.

Fortellingen avsluttes med at Gud setter regnbuen på himmelen som et tegn på at Gud aldri igjen skal sende en flom som skal ødelegge jorden.

I dag rammes likevel mennesker av flom. Havet stiger, og der det aldri regnet før, fosser regnet ned og tar med seg hus og avlinger. I dag er det mennesket selv som skaper flom

og klimaendringer. Men vi har ingen båt, ingen Ark å gå om bord i, om vannet skulle stige.

Den eneste båten vi har, er den jorden vi lever på. Vi må forandre på hvordan vi lever og hvordan vi deler, for at vi skal komme fram og videre. For jorden er den båten som alle skal få plass i. Og vi trenger alle, at du vil være med på den ferden.

1. lesetekst: 1 Mos 2,4b-15

Minnet om et annet sted

Vi skal ikke slutte å håpe. For håpet bærer i seg minnet om et annet sted. I håpet finnes minnet om helhet, om godhet, om hvordan livet og verden egentlig skulle være. Hver gang livet, familien, landet, jorden er i fare eller nød, tennes håpet. Håpet forteller oss hvordan ting burde være, at livet burde være godt å leve, at jorden burde være god å leve på.

Bibelens to skapelsesfortellinger setter ord på dette stedet som håpets minne er forankret i. I dag fortelles det om Edens hage – om alle dets forlokkende trær som var gode å se på og å spise av. Og det fortelles at Gud satte mennesket i denne hagen til å dyrke og passe den.

Dette minnet, denne hagen, dette stedet, er ikke et sted vi skal lengte oss tilbake til. Det er et sted vi skal lengte oss fram til. For den jorden vi lever på nå er ikke forlapt.

For Guds skapelse er ikke et ferdig og avsluttet prosjekt. Det er en levende jord som stadig skapes av en levende Gud. Og selv om mennesket til sist ble forvist ut av Edens hage, er vi fortsatt satt til å dyrke og passe på jorden vår.

Gud er her, og vi er her. Mye kan ennå gå bra.

2. lesetekst: Rom 8,19-23

Skaperverket venter på oss

“Hvor lenge, Herre? Vil du glemme meg for alltid?” Ordene er hentet fra Salmenes bok. (Sal 13,2) Det ord som vel de fleste mennesker kjenner seg igjen med. En eller annen gang, når man har følt seg truet, sårbar eller i fare, har vi kanskje ropt til Gud på samme måte.

I Romerbrevet snur Paulus det hele litt på hodet. Det er skaperverket som roper, ikke på Gud, men på oss. ”For det skapte venter med lengsel på at Guds barn skal åpenbares i herlighet.”

Paulus ventet på endetiden, da alt det skapte skal bli frigjort fra forgjengelighetens slaveri. Det er ikke en slik endetid vi ser nærme seg i dag. For økt havnivå og ekstremvær tørke, flom og stormer kommer ikke fra Gud, men fra menneskeskapte klimaendringer.

Jeg tror ikke vi har glemt skaperverket. Og jeg tror ikke vi har mistet evnen til å besvare jordens rop. Men kanskje har vi mistet troen på at vi kan være Guds barn?

Jeg håper vi ikke trenger å vente til endetiden, enten det er den menneskeskapte eller den Paulus venter på, før vi mennesker våger å åpenbare at vi virkelig er Guds barn og jordens forvaltere.

Evangelietekst: Mark 6,35-44 **Kunsten å dele**

Disiplene hadde fem brød og to fisker. Det var ikke nok mat til alle som fulgte Jesus, og som kom for å høre ham tale. Jesus og tolv disipler kunne bli gode og mette på fem brød og to fisk. Men rundt dem sto nå fem tusen sultne mennesker.

Disiplenes situasjon var ikke så ulik situasjonen slik den er i verden i dag. Vi i Norge har våre ressurser, vi har vått forbruk. Vi har nok til oss selv, og lever godt. Samtidig, dersom alle i verden skulle hatt samme forbruk som en gjennomsnittlig nordmann, er ikke jorden nok. Tre og en halv jordklode måtte vi hatt da. Rettferdighetens regnestykke går ikke opp.

Disiplene foreslår for Jesus at han skal sende de fem tusen fra seg så de kunne dra til gårdene og landsbyene omkring og kjøpe mat. Vi kan ikke tillate oss den samme ansvarsfraskrivelsen. Det er ikke bærekraftig om hele verdens befolkning skal ha et forbruk som vårt. Vi har ikke tre og en halv jordklode, vi har en, og allerede ser vi at jordens ressurser og matproduksjon skrumper inn som resultat av menneskeskapte klimaendringer.

Mahatma Gandhi sa engang, at jorden har nok til alles behov, men ikke til alles grådighet. I dag må vi spørre oss: vil jeg være forvalter eller snylter på jorden? Vil jeg høste av nature, eller tære på den?

Verden går ikke under om man unner seg det gode skaperverket har å by på. Synd blir det først når vi ikke klarer å snu der urettferdigheten tar til, eller stoppe der ressursene tar slutt. Synd blir det først når vi mister kontroll og medmenneskelighet på veien.

Vi trenger ny teknologi, sier noen. Vi venter oss nye plantearter som kan produsere mer sier, andre. Men vi har egentlig ikke tid til å vente på teknologiske fremskritt og mirakler. Det underet vi trenger nå, er at rett og slett det underet at mennesker setter seg ned og snakker sammen, og lærer kunsten å dele.

Det virkelige underet i Markusfortellingen er ikke hvordan fem brød og to fisk kan mette fem tusen. Det virkelige underet er hvordan Jesus får over femtusen sultne mennesker til å sette seg rolig ned for å dele det lille de har.

Jesus ber også oss nå, som da, om å samle sammen det vi har, sette oss ned, få oversikten, og i felleskap dele. Vi skal dele ressurser. Vi skal dele byrder. Og sammen skal vi finne troen på at vi kan klare dette sammen.

Lykke til med skaperverkets dag!